

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny v platném znění stanovuje 3 úrovně právní regulace nepůvodních a invazních druhů:

1. regulace nepůvodních druhů obecně
2. regulace cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře
3. regulace invazních nepůvodních druhů z unijního seznamu

Ad 1) nepůvodní druhy

V § 5, odst. 4, že „*Záměrné rozšíření nepůvodního druhu do krajiny je možné jen s povolením orgánu ochrany přírody; to neplatí pro nepůvodní druhy rostlin, pokud se hospodáří podle schváleného lesního hospodářského plánu nebo vlastníkem lesa převzaté lesní hospodářské osnovy, pokud jsou vysazovány v zastavěném území obce a na využití vybraných nepůvodních druhů ryb stanovených nařízením vlády vydaným podle § 12, odst. 6 zákona č. 99/2004 o rybářství.* Nepůvodní druhy jsou podle čl. 3 nařízení č. 1143/2014 „*jakýkoli živý jedinci druhu, poddruhu nebo nižšího taxonu živočichů, rostlin, hub nebo mikroorganismů zavlečených nebo vysazených mimo svůj přirozený areál; patří sem všechny části, gamety, semena, vejce nebo propagule těchto druhů, jakož i kříženci, odrůdy či plemena, které mohou přežít a následně se rozmnožovat.*“ Platnost povolení k záměrnému rozšiřování nepůvodního druhu dle § 5, odst. 4 zaniká zařazením druhu na unijní seznam. § 5, odst. 5 uvádí, že také „*záměrné rozšiřování křížence druhů rostlin či živočichů do krajiny je možné jen s povolením orgánů ochrany přírody*“. Toto ovšem neplatí pro křížence druhů rostlin, pokud je vysazován v zastavěném území obce.

Orgán ochrany přírody může stanovit opatření k regulaci nepůvodního druhu nebo křížence (včetně specifikování podmínek), je-li to nezbytné s ohledem na dopady na místní přírodu a krajinu. Opatření k regulaci vykonává v rámci běžné péče o pozemek jeho nájemce, uživatel či vlastník. Pokud tato opatření nejsou provedena nebo uživatel pozemku není schopen je zajistit, může je se strpěním uživatele či vlastníka provést orgán ochrany přírody. Příslušnými orgány ochrany přírody jsou obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

Zákon zakazuje záměrné rozšiřování nepůvodních druhů do národních parků (§ 16), chráněných krajinných oblastí (§ 26), národních přírodních rezervací (§ 29) a přírodních rezervací (§ 34). V národních přírodních památkách a přírodních památkách toto striktně zakázáno není, je zde ale uvedeno, že jsou zakázány změny či poškozování území či jeho hospodářské využívání, pokud by tím hrozilo jeho poškození (§ 35, odst. 2 a § 36, odst. 2). Výjimky ze zákazu udělují na území NP a jejich ochranných pásem a CHKO Šumava příslušné správy NP a na území CHKO pak AOPK ČR, která má v kompetenci i udělování výjimek na území NPP a NPR včetně jejich ochranných pásem; na území PR a PP a jejich ochranných pásem rozhodují o výjimkách krajské úřady. Stejně tak je zakázáno poškozování evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 (§ 45, písm. b). Rozšíření invazních druhů na uváděné lokality lze však chápat jako narušení či poškození biotopu.

Ad 2) cizí a místně se nevyskytující druhy v akvakultuře

V zákoně je toto řešeno v § 13a - 13c. Veškeré činnosti v této oblasti vychází z evropského nařízení č. 708/2007, kde jsou uvedeny i definice pojmů, výjimky, postupy a podmínky procesu schvalování. Akvakulturou se v našich podmínkách rozumí zejména rybníkářství či další typy hospodářského chovu ryb. Z procedury povolení v této oblasti jsou vyňata uzavřená zařízení akvakultury (jejich seznam je veden na stránkách MŽP [zde](#)), chovy okrasných vodních živočichů a rostlin v obchodech se zvířaty, v zájmovém chovu, v zahradních centrech izolovaných zahradních jezírcích nebo akváriích splňující unijní předpisy (Rozhodnutí EK 2006/656/ES).

Za cizí druh je brán (podle čl. 3 (6) nařízení č. 708/2007) "*druh nebo poddruh vodního organismu, který se vyskytuje mimo svůj známý přirozený areál rozšíření a mimo oblast svého přirozeného potenciálu rozšíření*" a také "*polyploidní organismy a uměle křížené druhy schopné rozmnožování, bez ohledu na svůj přirozený areál rozšíření nebo potenciál šíření*". Místně se nevyskytující druh je ten, který se z biogeografických důvodů nevyskytuje v určité oblasti v rámci svého přirozeného areálu rozšíření. Vysazování cizích a místně se nevyskytujících druhů (v nařízení souhrnně označováno jako "přesuny") je vázáno na povolení orgánu ochrany přírody, kterým je AOPK ČR. Výjimku z požadavku na povolení mají [druhy uvedené v příloze IV. nařízení č. 708/2007](#). Nicméně i na tyto druhy se vztahuje obecná povinnost zajištění opatření proti nepříznivým účinkům přesunu na biologickou rozmanitost (§ 13 c, odst. 1). Stejně tak ve vybraných ZCHÚ (NP - §16, CHKO - §26, NPR - § 29, PR - §34) je potřeba pro tyto druhy řešit případné povolení výjimky ze zákazu podle § 43.

Ad 3) invazní nepůvodní druhy z unijního seznamu

Zákon tuto problematiku řeší v § 13d - 13l. Jde o implementaci evropského nařízení č. 1143/2014. Týká se těch druhů, které se ocitly na tzv. unijním seznamu. Aktuálně se na něm nachází [66 druhů](#). Druhy ze seznamu se nesmí dovážet a převážet v rámci EU, nesmí být drženy a chovány, uváděny na trh, množeny a uvolňovány do životního prostředí. Pro chování a pěstování je možné udělení výjimky z těchto zákazů. Povolení vydává MŽP, po splnění příslušných podmínek. **Zájmoví chovatelé** si mohou jedince živočichů zařazených na unijní seznam ponechat do konce jejich přirozeného života s tím, že musí zamezit jejich úniku a dalšímu rozmnožování a jsou po vinní dotyčné jedince registrovat (§ 13j odst. 2 ZOPK), a to elektronickou formou [na stránkách AOPK ČR](#) - do 1 roku ode dne nabytí účinnosti novely zákona č. 114/1992 Sb. pro stávající druhy na seznamu a u nově zařazených invazních nepůvodních druhů pak do 1 roka od jejich zařazení na unijní seznam. Pokud již nechtějí mít ve svém držení jedince invazního druhu živočicha nebo nejsou schopni zajistit podmínky vyžadované nařízením (opatření proti úniku a rozmnožování), mají právo jedince odevzdat do zařízení, které stanoví MŽP (seznam [zde](#)).

Sledování výskytu invazních druhů má podle § 13f zajišťovat AOPK ČR, stejně tak jako vytváření podmínek pro zapojení veřejnosti. Informace o výskytu a rozšíření invazních nepůvodních druhů jsou k dispozici přímo v [Nálezové databázi ochrany přírody](#) (filtr 1143/2014 – nařízení o regulaci) nebo na těchto webových stránkách. Členské státy jsou povinny provést komplexní analýzu způsobů šíření při nezáměrném zavlečení a šíření invazních nepůvodních druhů na svém území a určit prioritní způsoby šíření. Každý členský stát na základě prioritních způsobů šíření vypracuje a provádí samostatný akční plán s cílem

rozumným způsobem řešit tuto problematiku. Akční plány vypracovává MŽP, po schválení bude tento dokument přístupný veřejnosti i zde na těchto stránkách.

Členské státy musí zajistit tzv. systém **včasného zjištění a rychlé eradikace v případě nově zjištěného výskytu** druhu z unijního seznamu na svém území. V případě zjištění druhů z unijního seznamu, které jsou pro členský stát nové, jsou státy povinny upozornit Evropskou komisi a ostatní státy a je-li to technicky proveditelné, zahájí okamžité odstranění těchto populací z prostředí či je alespoň izolují. Opatření k odstranění nebo izolaci druhu stanoví rozhodnutím MŽP. Na provádění opatření se podílí vlastník nebo uživatel pozemku. Neprovede-li tato opatření, nebo pokud není schopen je zajistit, může provést tato opatření AOPK ČR, na území národních parků pak příslušné správy. Informace o včasném zjištění výskytu a o opatřeních, která mají být přijata, se zveřejňují na internetových stránkách dotčených obcí a krajů.

Pro značně rozšířené invazní nepůvodní druhy z unijního seznamu jsou členské státy povinny zavést regulační opatření, jejichž cílem je minimalizovat jejich dopad na biologickou rozmanitost, lidské zdraví a hospodářství. Plánování regulace budou zajišťovat tzv. zásady regulace. Vypracovává je MŽP a pro rok 2022 by měly být zpracovány pro 11 druhů. V návaznosti na zásady regulace pak bude upřesňován postup na regionální úrovni, kdy již bude možné konkrétně specifikovat, kde a s jakou intenzitou je provádění regulace jednotlivých druhů potřebné a účinné. Regionální postup bude stanoven opatřením obecné povahy příslušnými orgány ochrany přírody. Těmi jsou v obvodu své územní působnosti krajské úřady, AOPK ČR, správy národních parků a újezdní úřady.

Opatření k odstranění nebo izolaci při včasném zjištění výskytu a opatření k regulaci značně rozšířeného druhu provádí v rámci běžné péče uživatel pozemku (včetně uživatelů honiteb či rybářských revírů), popřípadě vlastník. Neprovedou-li stanovená opatření, nejsou-li schopni opatření zajistit, nelze-li to na nich spravedlivě požadovat nebo vyžaduje-li provedení těchto opatření činnost přesahující rámec běžné péče o pozemek, může provedení těchto opatření zajistit orgán ochrany přírody. Uživatel a vlastník pozemku je pak povinen provedení těchto opatření orgánem ochrany přírody strpět. Vyžaduje-li provedení opatření činnost přesahující rámec běžné péče o pozemek, orgán ochrany přírody může za účelem zajištění provedení opatření s uživatelem pozemku, popř. vlastníkem uzavřít písemnou dohodu dle § 68 odst. 2 a poskytnout finanční příspěvek dle § 69. Po provedení opatření k odstranění nebo izolaci, či opatření k regulaci značně rozšířeného invazního nepůvodního druhu je uživatel, popř. vlastník povinen postupovat tak, aby nedošlo k jeho opětovnému rozšíření. Orgán ochrany přírody může uživatele, popřípadě vlastníka vyzvat, aby sám nebo ve spolupráci s ním zajistil navazující opatření k obnově dotčených ekosystémů. K provedení těchto navazujících opatření je možné taktéž uzavřít s uživatelem, popřípadě vlastníkem písemnou dohodu dle § 68 odst. 2 a § 69.

Zavlečení, vysazení nebo šíření invazního nepůvodního druhu je přestupkem, za který lze fyzické osobě uložit pokutu do výše 10 000 Kč, právnické a fyzické osobě podnikající do výše 1 000 000 Kč. Za porušení některého ze zakázaných způsobů využívání invazních nepůvodních druhů lze právnické osobě a fyzické osobě podnikající uložit pokutu do výše 2 000 000 Kč; a fyzické osobě v případě úmyslného jednání do 100 000 Kč. Stejně sankce lze uložit i za porušení podmínek povolení k využívání invazních nepůvodních druhů.